

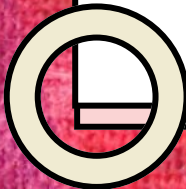
ก าร วิ จ าร ณ์

ว ร ร ณ ก ร ร ม

ต าม แ น ว

ส ต ร ี น ิ ย ม

โดย อ.ธิดาดาว เดชศรี

การวิจารณ์วรรณกรรมตามแนวสตรีนิยม

สตรีนิยม (feminism)

- หมายถึง ระบบคิดและขบวนการทางสังคมที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งตั้งอยู่บนการวิเคราะห์ที่ว่าผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและผู้หญิงอยู่ในสภาพที่เป็นรอง
- ในทางวิชาการ สตรีนิยมมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา และจะยอมรับในประสบการณ์ส่วนตัวว่าเป็นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้ และได้มีการเสนอความเป็นเพศเป็นหน่วยเริ่มแรกของการวิเคราะห์

(วารุณี ภูริสินธิ์, 2545, น. 4-5)

- ถ้ามีการศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงในสภาพที่เป็นกลุ่มคน ความเป็นเพศถือว่าเป็นเครื่องมือการวิเคราะห์ที่สำคัญ และมักจะพิจารณาให้ผู้หญิงเป็นหน่วยหลักของการวิเคราะห์
- สตรีนิยมให้ความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวกับอิสรภาพส่วนบุคคล ครอบครัว รัฐ การกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม วัฒนธรรม และเรียกร้องให้มีการสร้างสมดุลใหม่ระหว่างเพศ ในนามของความมีมนุษยธรรมเดียวกันและเคารพในความแตกต่างของกันและกัน

(วารุณี ฐิริสินธิ์, 2545, น. 4-5)

เพศรีระ (sex)

- หมายถึง โครงสร้างทางกายภาพและอวัยวะต่างๆ ซึ่งเป็นตัวกำหนดความแตกต่างระหว่างชายหญิง

(สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2560, น. 208)

เพศสถานะ (gender)

- หมายถึง ลักษณะทางเพศที่เกิดจากการหล่อหลอมวัฒนธรรม

(สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2560, น. 208)

เพศสถานะ (gender) (ต่อ)

- กล่าวคือ ในกรณีของมนุษย์ สังคมไม่ปล่อยให้ฮอร์โมนเพศได้ทำงานของมันไปตามครรลองของธรรมชาติ แต่ได้เข้ามาต่างขยายความแตกต่างระหว่างเพศด้วยกระบวนการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้วยการอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังค่านิยม หรือการเสนอภาพแม่แบบทางวัฒนธรรม ฯลฯ
- ด้วยประการนี้ เมื่อผ่านกระบวนการหล่อหลอมมาถึงจุดหนึ่ง ทารกเพศผู้จึงเติบโตขึ้นมาเป็นมนุษย์ “เพศชาย” (masculine) และทารกเพศเมียก็กลายมาเป็นมนุษย์ “เพศหญิง” (feminine) ซึ่งทั้งสองเพศมักถูกกำหนดและคาดหวังให้มีทัศนคติ พฤติกรรม และบทบาทที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบค่อนข้างสม่ำเสมอ
- กล่าวได้ว่า เพศสรีระที่แตกต่างกันมาแต่กำเนิดจะค่อยๆ ถูกสวมทับด้วยความแตกต่างอีกประการหนึ่งซึ่งเกิดจากปัจจัยทางสังคม

เพศวิถี (sexuality)

- ค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบวิธีคิด วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ

ปิตาธิปไตย (patriarchy)

- หมายถึง ลักษณะปรากฏและกระบวนการกลายเป็นสถาบันของอำนาจแห่งเพศชายเหนือเพศหญิงและเด็กๆ ในครอบครัว รวมทั้งการขยายตัวของอำนาจครอบงำของผู้ชายในบริบทของครอบครัวไปสู่ผู้หญิงโดยทั่วไปในสังคม

(Gerda Lerner, 1986 อ้างถึงใน ชศ สันตสมบัติ, 2548, น.5-6)

บริบททางสังคมและสตรีนิยมในยุคเริ่มแรก

- ช่วงก่อนศตวรรษที่ 17 สังคมตะวันตกยังไม่ปรากฏว่ามีแนวคิดใดที่กล่าวถึงความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ ผู้หญิงในสมัยก่อนถูกมองว่ามีสติปัญญาและศีลธรรมด้อยกว่าชาย ผู้หญิงเป็นตัวแทนของความรู้สึกและความไม่มีเหตุผลของชีวิต ทำให้อำนาจอยู่ในการครอบครองของผู้ชาย (ปิตาธิปไตย (patriarchy))
- มีการศึกษาพบว่า ในช่วงศตวรรษที่ 16 และ 17 เมืองบางเมืองในประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศสได้ออกกฎหมายที่ตั้งใจกีดกันผู้หญิงที่ไม่แต่งงานในการตั้งถิ่นฐานในเมือง

(วารุณี ฐิริสินสิทธิ์, 2545, น. 22)

- ในช่วงเดียวกันนั้นก็มีหลักฐานแสดงว่าผู้หญิงโสดมักตกเป็นเหยื่อของขบวนการล่าแม่มดที่เกิดขึ้นในยุโรป ในขณะที่แม่หม้ายก็ถูกประกาศว่าเป็นพวกแม่มดอยู่เสมอ
- ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วสถานภาพก็ไม่ได้ดีนัก ในอังกฤษผู้หญิงไม่สามารถควบคุมทรัพย์สินของตนเองหรือที่หามาได้ ไม่สามารถทำสัญญาหรือเรียกร้องสิทธิในการดูแลบุตร ผู้หญิงมีสถานะอยู่ในระดับเดียวกับเด็ก นักโทษ และคนบ้าตามกฎหมาย
- ชีวิตของผู้หญิงมีสภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายในมิติต่างๆ อย่างเห็นได้ชัดเจน ในช่วงเวลาเหล่านั้นแม้จะมีการสะท้อนถึงการถูกกดขี่ขูดรีดของผู้หญิงอยู่บ้าง หรือการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงบางคนอาจมีโอกาสดีๆ ได้พัฒนาความสามารถจนเป็นที่ยอมรับอยู่บ้าง แต่ทั้งหมดนั้นจะเป็นเรื่องของปัจเจกมากกว่าจะเป็นเรื่องของผู้หญิงในฐานะที่เป็นกลุ่มคน

- ตราบจนเมื่อสภาพทางสังคมรวมทั้งระบบคิดหรืออุดมการณ์ทางสังคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง การเสนอถึงการขูดรีดผู้หญิงในฐานะที่เป็นกลุ่มคนรวมทั้งการเรียกร้องเพื่อหาทางเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่เท่าเทียมกันที่ดำรงอยู่ หรือที่เรียกกันว่าสตรีนิยมจึงเกิดขึ้น
- การเปลี่ยนแปลงสำคัญอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่การเกิดสตรีนิยมคือการเกิดแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ในศตวรรษที่ 17 ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระกับปัจเจกบุคคลและโอกาสที่เท่าเทียมกัน แนวคิดนี้ได้ลงหลักปักฐานในศตวรรษที่ 18 และกลายเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองหลักในสังคมตะวันตกในศตวรรษที่ 20 แนวคิดเสรีนิยมนี้ถือว่าเป็นแนวคิดแรกๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดสตรีนิยม นอกจากนี้ยังได้มีแนวคิดอื่นๆ อีกที่ได้มีส่วนในการพัฒนาสตรีนิยมในระยะต่อมา

(วารุณี ภูริสินธิ์, 2545, น. 22-23)

- ไอเซนสไตน์ (1984) เสนอว่า มีอย่างน้อย 3 กระแสความคิดหลักๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเกิดและการพัฒนาของสตรีนิยม คือความเชื่อในเรื่อง “สิทธิของมนุษย์” ซึ่งเป็นความคิดที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17 และ 18 เป็นแนวคิดเสรีนิยมที่ต้องการจำกัดสิทธิของกษัตริย์และบรรดาขุนนาง และเรียกร้องให้มีสิทธิในการเป็นพลเมือง สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการถือครองทรัพย์สิน การเรียกร้องนี้นำไปสู่โอกาสในการเรียกร้องสิทธิที่เท่าเทียมกันของผู้หญิงด้วยในฐานะที่ผู้หญิงเป็นมนุษย์คนหนึ่ง
- แนวคิดที่สองคือทฤษฎีสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ทฤษฎีสังคมนิยมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ได้กล่าวถึงความยุติธรรมในทางเศรษฐกิจ และเสนอว่าความยุติธรรมทางสังคมที่แท้จริงคือ ความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่การเรียกร้องถึงความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจระหว่างเพศด้วย

- ส่วนแนวคิดที่สามเกิดในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 ที่ได้มีการพิจารณาถึงเรื่องเกี่ยวกับเพศและพฤติกรรมทางเพศในบริบททางสังคมและการเมืองเกิดขึ้น
- ความสนใจนี้ได้เกิดขึ้นจากงานของเฮช. เอลลิส (H.Ellis) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ตามมาด้วยคัมเบิลยู. รีช (W.Reich) มาร์กาเร็ต มีด (Margaret Mead) อี. อีริกสัน (E.Erikson) สำนักแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurt school) และเฮช. มาร์คูส (H.Marcuse) ทั้งหมดนี้เป็นแนวการศึกษาที่มองความสัมพันธ์ของเรื่องเพศที่สัมพันธ์กับสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสนใจของนักสตรีนิยมบางกลุ่มในการอธิบายถึงเพศสัมพันธ์ของหญิงและชาย หน้าที่ในการให้กำเนิดบุตรและเลี้ยงดูบุตรของผู้หญิง

(วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545, น. 23-24)

- นอกจากอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคมหลักๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมตะวันตกที่มีผลต่อการเกิดและพัฒนาสตรีนิยมแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการผลิตก็ได้มีส่วนทำให้เกิดกระแสความต้องการให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศด้วย
- การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ทำให้บ้านและที่ทำงานแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด การผลิตที่เคยทำกันในครัวเรือนได้เปลี่ยนเป็นการผลิตในโรงงาน ผู้หญิงซึ่งเคยมีส่วนร่วมในการผลิตเมื่อการผลิตอยู่ในครัวเรือนจึงกลายเป็นแม่บ้านอย่างเต็มตัวหรืออย่างเต็มเวลาในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 ทั้งผู้หญิงชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง

(วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545, น. 24-25)

- ในสภาพที่แท้จริงแล้วการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงแรกที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ผู้หญิงและเด็กเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญ แต่เมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้นผู้หญิงกลับถูกผลักออกจากตลาดแรงงานเพื่อมาทำหน้าที่เมียและแม่
- อุดมการณ์แบบวิกตอเรียนในอังกฤษได้บอกว่า ผู้หญิงต้องเป็นเมียและแม่ก่อนสิ่งอื่นใด ชีวิตของผู้หญิงถูกจำกัดความจากปริมณฑลส่วนตัวของเรื่องในบ้าน บ้านของคนที่ย่ำแย่จากการพัฒนาอุตสาหกรรม หรือพวกนายทุนต่างๆ กลายเป็นที่แสดงออกถึงความมั่งคั่ง และภรรยาของคนมั่งมีเหล่านั้นมีบทบาทเหลือเฟือเพียงเป็นเครื่องประดับชิ้นหนึ่งของบ้านที่สวยงาม

(วารุณี ฐิริสินสิทธิ์, 2545, น. 24-25)

- หนทางเดียวที่ผู้หญิงจะสามารถได้มาซึ่งความมั่นคงของชีวิตคือการแต่งงาน ซึ่งหมายถึงการพึ่งพิงต่อผู้ชายในทุกด้าน การพัฒนาอุตสาหกรรมดูหมองว่าทำให้ชีวิตของผู้หญิงเลวร้ายกว่าเดิม
- อย่างไรก็ตามแม้การผลิตแบบอุตสาหกรรมได้ส่งผลกระทบต่อนชีวิตของผู้หญิงในด้านหนึ่ง แต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในอีกด้านหนึ่งได้ก่อให้เกิดการมีเวลาว่างมากขึ้น ความร่ำรวย การมีโอกาสด้านการศึกษาในหมู่ผู้หญิงชนชั้นสูงและชนชั้นกลางจำนวนมากทำให้พวกเขาเป็นกำลังสำคัญของการเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงในช่วงเริ่มแรก

(วารุณี ฐิริสินธิ์, 2545, น. 25,27)

- ประกอบกับในขณะนั้นได้เกิดการปฏิวัติทางการเมือง กระแสของแนวคิดในเรื่องอิสรภาพและสิทธิที่เท่าเทียมกันของมนุษย์ได้กลายเป็นอุดมการณ์ทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับ
- สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการเกิดสตรีนิยม ได้นำไปสู่การเกิดขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีที่เป็นรูปธรรมที่ขยายวงอย่างกว้างขวางเป็นครั้งแรกในสังคมตะวันตก คือ การเรียกร้องให้ผู้หญิงมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งทางการเมือง (suffrage movement) โดยเกิดขึ้นในอังกฤษในช่วงปี ค.ศ. 1912 - 1922 ในประเทศสหรัฐอเมริกาในปีค.ศ. 1916 - 1920
- หลังจากนั้นก็ได้มีการเคลื่อนไหวของผู้หญิงในรูปแบบต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไป

พัฒนาการสตรีนิยมในสังคมตะวันตก

คลื่นลูกที่หนึ่ง (First Wave)

- เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 17 - 19 จนถึงประมาณต้นศตวรรษที่ 20
- กระแสความคิดหลักช่วงนี้คือการถกเถียงในประเด็นคุณธรรมของความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นเหตุเป็นผลที่ผู้ชายมีผู้หญิงไม่มี การเรียกร้องสิทธิความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย รวมทั้งความเป็นอิสระของผู้หญิง มีความพยายามผลักดันให้ผู้หญิงโดยเฉพาะในชนชั้นสูงและชนชั้นกลางได้มีโอกาสเข้าไปสู่โลกสาธารณะ

- ขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงที่สำคัญในช่วงคลื่นลูกที่หนึ่งนี้คือ การเรียกร้องสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิงในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20
- หลังจากประสบความสำเร็จในการเรียกร้องสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของผู้หญิงแล้ว การเคลื่อนไหวของผู้หญิงในคลื่นลูกที่หนึ่งจึงเริ่มแผ่วลง จนกระทั่งในช่วงทศวรรษ 1960 จึงเริ่มมีกระแสความเคลื่อนไหวที่แรงขึ้นจนกลายเป็นคลื่นลูกที่สอง

(วารุณี ฐิริสินสิทธิ์, 2545, น. 29,30)

- แนวคิดของนักสตรีนิยมที่ถือว่าเป็นช่วงต่อของคลื่นลูกที่หนึ่งและคลื่นลูกที่สองคือแนวคิดของ ซีมอน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir)
- เดอ โบวัวร์เป็นนักเขียนคนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อกระแสสตรีนิยม เธอเขียนหนังสือเรื่อง *The Second Sex* ในปีค.ศ. 1949
- ประโยคหนึ่งในหนังสือที่ได้รับการกล่าวซ้ำและอ้างอิงเป็นอย่างมากคือ “One is not born, but rather becomes, a woman.” (คนคนหนึ่งไม่ได้เกิดมาเป็นหญิง หากแต่กลายเป็นหญิง)
- หมายความว่า ความเป็นผู้หญิงไม่ได้เป็นลักษณะที่ติดตัวผู้หญิงมาตั้งแต่เกิดแต่เป็นสิ่งที่สังคมค่อยๆ หล่อหลอมขึ้นมา ดังนั้นลักษณะผู้หญิงในอุดมคติที่สังคมเชื่อกันมา เช่น ความอ่อนน้อม การเอาอกเอาใจ การทำหน้าที่เป็นช่างเท้าหลังคอยดูแลปรนนิบัติสามี จึงเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังและบังคับให้ผู้หญิงต้องพัฒนาลักษณะเหล่านี้ขึ้นเพื่อให้ได้รับการยอมรับ

คลื่นลูกที่สอง (Second Wave)

- เริ่มขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960 จนถึง 1980
- จานรากแรกเริ่มของความคิดของคลื่นลูกที่สองคือการมองว่าบทบาทของผู้หญิงในสังคมมีสภาพเป็น “ผู้อื่น” หรือเป็น “คนนอก” ในช่วงนี้ได้เกิดความพยายามในการอธิบายสถานะที่ค้อยของผู้หญิงและสาเหตุของการอยู่ในสถานะที่ค้อยนั้น
- เกิดสำนักคิดต่างๆ หลายสำนัก ได้แก่ สตรีนิยมสายเสรีนิยม สตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ สตรีนิยมสายสังคมนิยม สตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์

(วารุณี ภูริสินสิทธิ, 2545, น. 30)

- ■ แม้ว่าสำนักคิดเหล่านี้มีความแตกต่างกันในหลายประเด็นทั้งในส่วนที่อธิบายถึงสาเหตุของความเป็รอนงของผู้หญิงในสังคมรวมทั้งแนวทางในการกำจัดความเป็รอนงนั้น แต่สำนักคิดเหล่านี้มีจุดร่วมกันคือ เรียกร้องในเรื่องความเท่าเทียมกันที่เหมือนกันระหว่างหญิงและชาย และเชื่อในความเป็รอนงสากลของปัญหาและทางออกของผู้หญิง นอกจากนี้สำนักคิดเหล่านี้ยังให้ความสำคัญหรือยอมรับในการทำความเข้าใจต่อปัญหาผู้หญิงตามแนววิทยาศาสตร์ด้วย
- อย่างไรก็ตามในช่วง 20 ปีหลังของศตวรรษที่ 20 สภาพทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สภาพของผู้หญิงก็มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย รวมทั้งมีแนวความคิดใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น แนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) แนวคิดสตรีนิยมก็ได้รับอิทธิพลความคิดดังกล่าวด้วยจนก่อให้เกิดคลื่นลูกที่สามขึ้น

(วารุณี ฐิริสินธิ์, 2545, น. 30-31)

คลื่นลูกที่สาม (Third Wave)

- เกิดขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน คลื่นลูกที่สามได้ตั้งคำถามต่อข้อเสนอ (สมมุติฐาน) พื้นฐานของแนวคิดสตรีนิยมที่ผ่านมา เช่น ความเป็นสากลของปัญหาของผู้หญิงโดยไม่พิจารณาถึงเงื่อนไขของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ระบบคิดแบบคู่ตรงข้าม ความเชื่อในการได้มาซึ่งความรู้ตามแนววิทยาศาสตร์
- ความคิดคลื่นลูกที่สามเห็นด้วยว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายเนื่องจากให้ความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับร่างกาย (embodiment)

(วารุณี ฐิริสินธิ์, 2545, น. 31)

- โดยมองว่าเมื่อผู้หญิงและผู้ชายมีร่างกายที่แตกต่างกันย่อมนำมาซึ่งประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ปฏิเสธการแบ่งแยกระหว่างเพศทางชีวะ (sex) และเพศทางสังคม (gender)
- นอกจากเรื่องเกี่ยวกับร่างกายแล้ว คลื่นลูกที่สามยังให้ความสนใจในความเฉพาะเจาะจง (particularity) ความหลากหลาย (multiplicity) และความแตกต่างของผู้หญิง ความขัดแย้ง รวมทั้งเรื่องอัตลักษณ์ (identity) ของผู้หญิง รวมทั้งให้ความสำคัญกับสถานะความเป็น “ผู้อื่น” หรือคนนอก เพราะฉะนั้นคลื่นลูกที่สามจึงรวมงานของนักสตรีนิยมผิวดำและสตรีร่วมเพศ (lesbian) อยู่ด้วย

(วารุณี ฐิริสินธิ์, 2545, น. 31)

แนวทางการวิจารณ์วรรณกรรมแนวสตรีนิยม

- การวิจารณ์วรรณกรรมแนวสตรีนิยม คือ การวิจารณ์ที่เน้นบทบาทของสตรี ซึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับสตรีที่ปรากฏในสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้สตรีถูกกดขี่ เหยียดหยาม หรือถูกเอาเปรียบ การวิจารณ์แนวนี้จะเน้นการศึกษาวรรณกรรมของนักเขียนสตรี หรือตัวละครที่เป็นสตรีเพื่อชี้ให้เห็นอคติทางเพศที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรม

(ประคอง เจริญจิตรกรรม, 2556, น. 145-146)

- จูดิท เฟตเตอร์ลีย์ (Judith Fetterley) กล่าวว่า “การวิจารณ์แนวสตรีนิยมเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีจุดประสงค์ไม่เพียงแต่เป็นการตีความโลก แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงโลกโดยมุ่งเปลี่ยนจิตสำนึกของผู้อ่านและความสัมพันธ์ของผู้อ่านที่มีต่อสิ่งที่เขาอ่าน” ดังนั้นการวิจารณ์แนวนี้จึงยังมุ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมในสังคมอีกด้วย อีกทั้งเป็นที่น่าสนใจว่า สตรีนิยมไม่ได้ทำให้นักวิจารณ์สนใจเฉพาะสตรีในวรรณกรรมเท่านั้น หากแต่ยังนำไปสู่การอภิปรายในประเด็นเรื่องเพศในวรรณกรรมอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศอื่นๆ เช่น เกย์และเลสเบียน

(สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2560, น. 205)

รายการอ้างอิง

- คริส เบสส์. (มกราคม-ธันวาคม 2558). สตรีนิยมคืออะไร: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทฤษฎีสตรีนิยม (นพพร ประชากุล, ผู้แปล). ใน วารสารสตรี เพศสถานะ และเพศวิถีศึกษา. น. 26-46.
- นพพร ประชากุล. 2552. ยอกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: อ่าน.
- ประคอง เจริญจิตรกรรม. (2556). หลักการเขียนวิจารณ์วรรณกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). การทำความเข้าใจ ‘เพศสถานะ’ และ ‘เพศวิถี’ ในสังคมไทย. ใน เพศสถานะและ เพศวิถีในสังคมไทย (น.1-39). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2560). ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

